

Bilinguitad sco sfida a Friburg

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ «In der Gegend, die einst Üechtland hiess, liegt eine Stadt, die heisst auf Französisch Fribourg und auf Deutsch Freiburg.» Uschia l'emprima frasa da schefredactor Daniel Goldstein en l'editorial da la revista «Sprachspiegel 4/17»*.

L'autur recumonda da d'uvrar per tudestg l'ortografia «Freiburg», tant pli che la tschintgavla part da sia populaziun è germanofona e che l'aleman viva là gia ditg. Per evitar eventualas confusiuns cun «Freiburg im Breisgau» (Germania) cusseglia Goldstein da scriver «Freiburg i. Ü.» per la citad svizra. Per rumantsch tanschi però da distinguer «Friburg» da «Friburg en Brisgovia». Il 2015 dumbrava la citad 38288 olmas. «Sprachspiegel 4/17» tracta oravant tut il tema: «Territoris plurilinges», e quai cun contribuziuns da la sociolinguista Claudine Brohy (Friburg). L'atura scriva: «En cuntrast cun Bienna n'è Friburg anc mai sa declarada uffizialmain bilingua. Il 1995 han ins decidì giudizialmain ch'ins duaja resguardar la vischnanca sco bilingua (...). Ella ha classas tudestgas. Ins po pretender occurrenzas culturalas e prestaziuns era per tudestg, ma il franzos dominescha sin la pagina d'internet da la citad, tar las autoritads politicas ed il fegl communal d'infirmaziun «1700» (il numer postal da

la citad). L'adressa d'internet tuna «www.ville-fribourg.ch»; ins po tschiffar ils cuntens principals per tudestg sut «www.stadt-freiburg.ch», ma savens stattan mo l'access ed il menu per tudestg, ed il cuntegn è franzos. La 'Deutschfreiburgische Arbeitsgemeinschaft' (DFAG) ha adina lutgà per il diever dal num tudestg (...): 'Il num uffizial tudestg è Freiburg. Per nus Friburgaisas e Friburgais germanofons èsi fitg impurtant ch'ins dovria quel num' (...). Er il logo da la citad è mo franzos» (pp. 100 e 104). La DFAG ha stuì cumbatter decennis a la lunga per far valair in'etichettaziun bilingua da la staziun da viafier; quai è daventà pir il 2012, ensemen cun quella da Murten/Morat/FR per lezza citad che dumbrava 6638 olmas il 2015. Il 2014 han ins avert la staziun da «Fribourg/Freiburg Poya» a nord da la citad (champ 301 da l'urari uffizial da las viafiers); «Poya» è il num francoprovenzal d'ina pictura sin lain che mussa la chargiada d'alp en la regiun da la Gruyère. «Il chantun Friburg ha mo ina vischnanca explicitamain bilingua: Courtepin, cun 5349 olmas il 2016» (p. 111) en il district dal Lai (da Murten). L'atura ha deditgà in chapitel spezial a las tavlas stradalas en la chapitala: «La restauraziun dals nums tudestgs e bilings da las giassas era in postulad da la DFAG dapi sia fundaziun 1959, sco er da blers germa-

nofons en la citad (...). Lezza ha 352 nums da vias; mo 22, pia 6,25%, han tavlas bilinguas (...). Ins ha plazzà las tavlas tudestgas en pli da las franzosas; il pli savens stat la tudestga sutvart» (pp. 111 e 115–116). En quest resguard resta anc fitg bler da midar; ma l'atura fa endament ils gronds progress dals davos decennis e concluda a moda plitost optimistic: «I dat adina dapli tavlas, placats ed indicaziuns en domadus linguatgs, schebain ch'il franzos predominescha anc adina cleramain e che las traduziuns n'èn betg adina correctas; savens bad'ins tuttina la buna veglia (...). Ins dovra las principalas linguas da l'immigraziun en connex cun infurmaziuns davart la scola u l'allontanament dal rument. I succeda era che cuminanzas linguisticas estras dovran lur atgnas linguas sin placats, per exempel il portugais en ierts (...). Ils nums da lieus e da vias fan part da l'identitad, pia da l'ierta culturala immateriala d'ina cuminanza linguistica (...). Ina lingua en in lieu public evochescha savens emozziuns (...). Tut en tut è la situaziun da las linguas a Friburg sa calmada; la collocaziun da tavlas bilinguas a la staziun n'ha chaschunà nagina reacziun» (pp. 169–170).

* Schweizerischer Verein für die deutsche Sprache (ed.), www.sprachverein.ch, ISSN 00 38-851 3, p. 97.